NO. XIV / 2011

ISSN 1301-2746

ADALYA

SUNA-İNAN KIRAÇ AKDENİZ MEDENİYETLERİ ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ
SUNA & İNAN KIRAÇ RESEARCH INSTITUTE ON MEDITERRANEAN CIVILIZATIONS

ADALYA

SUNA-İNAN KIRAÇ AKDENİZ MEDENİYETLERİ ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ YILLIĞI
THE ANNUAL OF THE SUNA & İNAN KIRAÇ RESEARCH INSTITUTE ON MEDITERRANEAN CIVILIZATIONS

ADALYA
Vehbi Koç Vakfı
Suna - İnan KIRAÇ Akdeniz Medeniyetleri
Araştırma Enstitüsü Yıllık Dergisi
Yönetim Yeri: Barbaros Mh. Kocatepe Sk. No. 25
Kaleiçi 07100 Antalya Tel: +90 242 243 42 74
Faks: +90 242 243 80 13 E-posta: akmed@akmed.org.tr
Yayın Türü: Yerel Süreli Yayın
Sayı: XIV - 2011

Sahibi: Vehbi Koç Vakfı Adına Erdal YILDIRIM
Sorumlu Müdür: Kayhan DÖRTLÜK
Yapım: Zero Prodüksiyon Ltd., İstanbul
Abdullah Sokak No. 17
Taksim 34433 İstanbul
Tel: +90 212 244 75 21 Faks: +90 212 244 32 09
Baskı: MAS Matbaacılık A.Ş.
Hamidiye Mh. Soğuksu Cd. No: 3 Kağıthane - İstanbul
Tel: +90 212 294 10 00 info@masmat.com.tr Sertifika No: 12055

Bilim Danışma Kurulu / *Editorial Advisory Board*

Hâluk ABBASOĞLU
Ara ALTUN
Oluş ARIK
Cevdet BAYBURTLUOĞLU
Tuncer BAYKARA
Jürgen BORCHHARDT
Jacques Des COURTILS
Vedat ÇELGİN
Nevzat ÇEVİK
Bekir DENİZ
Refik DURU
Serra DURUGÖNÜL
Hansgerd HELLENKEMPER
Frank KOLB
Max KUNZE
Thomas MARKSTEINER
Wolfram MARTINI
Gönül ÖNEY
Mehmet ÖZSAİT
Urs PESCHLOW
Scott REDFORD
Denis ROUSSET
Martin Ferguson SMITH
Oğuz TEKİN
Gülsün UMURTAK
Burhan VARKIVANÇ
Michael WÖRRLE
Martin ZIMMERMAN

Adalya, **A&HCI** (*Arts & Humanities Citation Index*) ve
CC/A&H (*Current Contents / Art & Humanities*) tarafından taranmaktadır.

Adalya *is indexed in the **A&HCI** (Arts & Humanities Citation Index) and **CC/A&H** (Current Contents / Art & Humanities).*

Hakemli bir dergidir / *A peer reviewed Publication*

Editörler / *Editors*
Kayhan DÖRTLÜK
Tarkan KAHYA
Remziye BOYRAZ SEYHAN
Tuba ERTEKİN

İngilizce Editörleri / *English Editors*
İnci TÜRKOĞLU
Dorin LUCAS

Yazışma Adresi / *Mailing Address*
Barbaros Mah. Kocatepe Sk. No. 25
Kaleiçi 07100 ANTALYA-TURKEY
Tel: +90 242 243 42 74 • Fax: +90 242 243 80 13
akmed@akmed.org.tr
www.akmed.org.tr

ISSN 1301-2746

Vehbi Koç Vakfı

İçindekiler

Gülsün Umurtak
Understanding the Hacılar II Settlement 1

Mustafa Bulba
Kaunos Demeter Kayalığından ele geçen Kıbrıs Heykelcikleri 17

Alice Landskron
Zur Komposition der Friese auf der Nord- und Ostseite des Heroons von Trysa 31

Christian Marek
Kaunos und Lykien 57

Alime Çankaya – Hüseyin Köker
Dumancık Kistophor Definesi 63

Ümit Aydınoğlu – Ümit Çakmak
A Rural Settlement in the Rough Cilicia-Isauria Region: Karakabaklı 71

Fatih Onur
Gagates: θαυμάσιος λίθος
Antikçağ'da Meşhur bir Taşın Kullanım Alanları ve Yataklarının Yeriyle İlgili
Bir Değerlendirme 103

Julian Bennett
Why did Claudius Annex Lycia? 119

Murat Durukan
Olba Teritoryumunda Hellenleştirme ve Romalılaştırma Politikalarının Arkeolojik İzleri 137

Murat Arslan – Nihal Tüner Önen
Akdeniz'in Korsan Yuvaları: Kilikia, Pamphylia, Lykia ve Ionia Bölgelerindeki
Korykoslar 189

Gürkan Ergin
How to Transform an Isaurian into a Subject? The Roman Army as a Foucaultian
Technology of Power 207

Burhan Varkıvanç – Hülya Kökmen
Attaleia'nın Anıtsal Mezarları Üzerine Bazı Gözlemler 223

N. Eda Akyürek Şahin
Antalya Müzesi'nden İki Hekateion 237

Hüseyin Sami Öztürk – Hakkı Emirhan Süel
Tloslu Ptolemaios'un Mezar Yazıtı 259

Mehmet Özsait – Guy Labarre – Nesrin Özsait
Nouvelles inscriptions et monuments de la vallée d'Apollonia (Phrygie-Pisidie) 267

Serra Durugönül
Silifke Müzesi'nden Dionysos-Pan Heykeli ve İki Torso 287

İnci Delemen
The Colossal Statue of Lucius Verus Recently Discovered in Perge 297

Ayşe Aydın
Side Müzesi'ndeki Sigma Formlu Tabla 315

Altan Çetin
Memlûklerin Kıbrıs ile İlişkileri 327

ADALYA XIV, 2011

Akdeniz'in Korsan Yuvaları: Kilikia, Pamphylia, Lykia ve Ionia Bölgelerindeki Korykoslar

Murat ARSLAN – Nihal TÜNER ÖNEN*

"Haydutların kırsal kesimlerde yaşayanlara yapma alışkanlığında olduğu zorbalıkların aynısını, korsanlar da denizlerde oldum olası gemicilere yapmışlardır. Bu tür şeyler hep olmuştur ve insan karakteri aynı kaldığı sürece de olmaya devam edecektir".

Cass. Dio XXXVI. 20. 1

Cassius Dio (*loc. cit.*) korsanlığı, haydutlukla bir tutarak insanı çalışmaktan kurtaran en eski mesleklerden biri olarak yorumlamışsa da, Thukydides (I. 5) kendi zamanında korsanlığı, güçsüzleri beslemenin ve zenginleştirmenin bir yolu olarak algılamış; onursuz bir yaşam sürmekten ziyade şan, şöhret ve zenginlik kazandıran bir meslek erbabı gibi sunmuştur[1]. Eski ozanların şiirlerindeki kişilere ve gemicilere korsan olup olmadıklarını sormaları[2] ve bu sorunun yöneltildiği kimselerin de yaptıkları işi inkar etmeyerek soruya hakaret gözüyle bakmamaları bu anlayışın sonucudur[3].

İ.Ö. II. binyıldan itibaren Akdeniz Havzası'nda deniz ticaretinin ivme kazanarak gelişmeye başlaması yağmacılığı da beraberinde getirmiştir. Erken dönemlerde her ne kadar korsanlık utanılacak bir uğraş olarak algılanmasa da, sonuçta mağdur olan kişilerin kötü duruma düşmemek için korsanlığa karşı önlem aldıkları ve korsanlarla mücadele ettikleri bilinmektedir. Herodotos (III. 122) ve Thukydides'ten (I. 4) korsanlığı bastırmak için ilk güçlü donanmayı efsanevi Girit Kralı Minos'un kurduğu öğrenilmektedir.

* Doç. Dr. Murat Arslan, Akdeniz Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü, Eskiçağ Tarihi Anabilim Dalı, Kampüs, 07058 Antalya. E-posta: marslan@akdeniz.edu.tr

Yrd. Doç. Dr. Nihal Tüner Önen, Akdeniz Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Eskiçağ Dilleri ve Kültürleri Bölümü, Kampüs, 07058 Antalya. E-posta: nihaltuner@akdeniz.edu.tr

Bu çalışma Akdeniz Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Yönetim Birimi tarafından yayın projesi kapsamında desteklenmiştir.

1 Konuya ilişkin olarak bk.: Hom. *Od.* XIV. str. 222-285; XVII. str. 424-444; ayrıca bk.: XIII. str. 271-286. Daha detaylı bilgi için bk.: Plut. *Luc.* XX. 1-5; *Pomp.* XXIV. 2-4; App. *Mithr.* 63; 92; ayrıca krş. Plut. *Sull.* XXV. 2.

2 Hom. *Od.* III. str. 69-74; IX. str. 251-255.

3 Thuk. I. 5.

İ.Ö. 750-550 arasında yaşanan büyük kolonizasyon hareketi Akdeniz'deki ticari hareketliliği ve dolayısıyla korsanlığı arttırmıştır. Herodotos (II. 152) İ.Ö. VII. yy.'da korsanlık için denize açılmış olan Ionia'lılar ve Karia'lıların yardımıyla Psammatikos'un Mısır'ın tek hakimi olduğunu anlatır. Klasik Dönem'le birlikte Karadeniz ticaretinin giderek önem kazandığı ve özellikle Atina'nın, erzak ihtiyacını karşılamak üzere yaptığı tahıl sevkiyatını güvence altına almak için donanmasını güçlendirdiği ve korsanlarla mücadele ettiği bilinmektedir. Bu dönemden ele geçen epigrafik belgeler[4] ve antik kaynaklardan edindiğimiz verilerden[5], korsanlığın artık deniz ticareti kadar adalar ve sahil kentleri[6] açısından da son derece ciddi problemler yarattığı anlaşılmaktadır.

Doğu Akdeniz ve Anadolu'nun batı sahilleri, Klasik Dönem'de Pers; İ.Ö. 334 yılından itibaren ise, Makedonya hakimiyeti altındayken bölgede bir dereceye kadar sağlanan istikrar ortamı sayesinde korsanlık faaliyetlerinden olabildiğince az etkilenmiş görünür. Ne var ki, Büyük İskender'in İ.Ö. 323 yılındaki zamansız ölümünün ardından *diadokhos*'lar (halefler) arasında yaşanan iktidar mücadeleleri bölgedeki istikrarı bozmuş ve ortaya çıkan otorite boşluğu korsanlara geniş bir hareket alanı yaratmıştır. Diğer yandan pek çok Hellenistik kralın korsanları kendi donanmalarında paralı asker olarak kullanma yoluna gitmesi, onların iktidarı belirleyici bir konuma ulaşmalarına olanak sağlamıştır. Böylelikle yalnız denizde değil; fakat karada da birçok kentin[7] ya açık bir şekilde korsanlıkla iştigal etmelerine ya da korsanlarla işbirliği içine girerek dolaylı olarak bu etkinliklerin içerisinde bulunmalarına neden olmuştur. Ortaya çıkan bu yeni konjektür Doğu Akdeniz özelinde iki büyük temel sorunun doğmasıyla sonuçlanmıştır. Bunlardan ilki *korsan* ve *korsanlık* ifadelerinin bir yandan kralların hizmetinde bulunan meşru şahsiyetleri nitelemesi diğer yandan ise, onların hiçbir otorite tanımadan bağımsız bir şekilde hareket eden kimselerden oluşmasının yarattığı kavram karmaşasıdır. Antikçağ literatüründe bu karmaşa tüm yalınlığıyla takip edilebilmektedir. İkinci ve etkisi daha uzun olan sonucu ise, hem karada hem de denizde güçlenen korsanlığın Hellenistik Dönem boyunca krallıklar, Rhodos'lular, bazı ada/sahil kentleri ve özellikle İ.Ö. I. yy.'ın ilk yarısı boyunca Romalılar için Akdeniz Dünyası'nın öncelikli güvenlik sorunu haline gelmiş olmasıdır.

Demetrios Poliorketes, İ.Ö. *yak.* 305/304 yılında korsanların yardımıyla Rhodos'u kuşatmış[8]; İ.Ö. 287 yılında ise, Lysimakhos yanlısı Ephesos'u ele geçirmek amacıyla kentin

---

[4] İ.Ö. 470'li yıllara tarihlenen Teos'luların, topraklarını yağmalayan, karada ve denizde haydutluk yapanlara karşı beddualarını içeren bir yazıt (*Syll*[3] nº 37-38) söz konusu durumun vahametini göstermesi açısından önem arz etmektedir. Mytilene (*IG* I[3] nº 65) -İ.Ö. *yak.* 427/426- ve Halies (*IG* I[3] nº 75) -İ.Ö. *yak.* 424/423- örneklerinde ise, Atina'nın müttefiklerinden limanlarında korsan gemisi bulundurmamaları ve bölgelerindeki haydutluk/korsanlık faaliyetlerine karşı önlemler almaları istediği görülmektedir.

[5] Ionia İsyanı (İ.Ö. 499-494) sırasında Histiaios, İ.Ö. *yak.* 495 yılında, Lesbos filosunun başında Byzantion önlerine gelerek demir atmış ve İstanbul Boğazı'nı kontrolü altına alarak korsanlık yapmaya başlamıştır (Hdt. VI. 5-6; ayrıca bk. 26).

[6] Perikles, Kallias Barışı'ndan sonra, İ.Ö. *yak.* 448/447 yılında korsanlara karşı Atina'da bir kongre düzenlemek amacıyla bütün Hellen *polis*'lerine ve ada devletlerine birer delege göndermiştir (Plut. *Per.* XVII. 1-3).

Peloponnesos Savaşları (İ.Ö. 431-404) sırasında da denizlerde oluşan otorite boşluğu, güvensiz bir ortam yaratmış ve bu durum özellikle Ege sahillerinde korsanlığı tetiklemiştir. Bu yüzden Atinalılar, Melesandros komutasındaki altı gemilik bir donanmayı Peloponnesos'lu korsanların bu sularda üs edinip ticaret filolarına zarar vermelerini önlemek için Lykia ve Karia bölgelerine göndermişlerdir (Thuk. II. 69).

[7] Bununla birlikte Klasik Dönem'de de Lysandros gibi bazı komutanların (Ksen. *Hell.* II. 1. 30); II. Philippos gibi kralların (Aiskhin. *Parapres.* II. 12) ve Atinalıların? (Dem. *Phil.* XII. 2 [159]) korsanların hizmetinden yararlandıkları bilinmektedir.

[8] Diod. XX. 82. 4; 83. 1.

korunmasından sorumlu korsan lider Andron ile adamlarını parayla satın alarak kenti zapt etmiştir[9]. Ardından hiç birşey olmamış gibi, denizleri korsanlardan temizlemek için kısa ömürlü Hellen Birliği'nin başına geçmiş[10] ve Ege'de Roma tarafından göz yumulan korsanlığa karşı mücadele etmiştir[11]. Polyainos'ta[12] *arkhipeirates* (*korsan başı*) olarak anılan Phokis'li Ameinias, Plutarkhos (*Pyrrh.* XXIX. 11) tarafından Antigonos Gonatas'ın komutanlarından biri olarak zikredilmiştir. Bir Atina dekretinde (*Syll.*[3] 535) korsanlık yaptığı için suçlanan Aitolia'lı Boukris, Delos'lular tarafından *proksenos kai euergetes* (*başmisafir ve hayırhah*) olarak onurlandırılmıştır[13]. Polybios (XXI. 31. 13-15; ayrıca bk.: XVIII. 10. 9; XX. 10. 5) tarafından yaptığı işler nedeniyle korsanlıkla itham edilebilecek Aitolia'lı bir lider olan Dikaiarkhos ise, V. Ptolemaios'un sarayında yüksek onurlar kazanmıştır[14]. Hatta daha da ileri giderek Diodotos[15] ve Zeniketes[16] adlı korsan liderler kendilerini kral ilan etmişlerdir[17]. Pontos Kralı VI. Mithradates de Romalılara karşı verdiği savaşım boyunca çeşitli şekillerde korsanlarla işbirliği içine girerek onları kendi emelleri doğrultusunda kullanmasını bilmiştir[18].

Diğer taraftan Hellenistik Dönem'de Ege ve Akdeniz'de istikrar sağlayıp güvenli bir ticaret ortamı yaratmak isteyen Ptolemaios Krallığı ve Rhodos'luların zaman zaman korsanlara karşı mücadele ettikleri görülmektedir. Ptolemaios'ların korsan tehlikesine karşı Thera Adası'nda bir garnizon konuşlandırdıkları, Kilikia, Pisidia ve Isauria'nın dağlık bölgelerinde karakollar kurdukları bilinmektedir[19]. İ.Ö. 286 yılına tarihlenen bir Atina yazıtından, Mısır'dan Atina'ya tahıl getiren gemilerin korumasını üstlenmiş olan bir Ptolemaios generalinin bu vesileyle onurlandırıldığı öğrenilmektedir[20]. Zenginliklerini deniz ticaret

---

9 Polyain. *Strat.* V. 19.

10 *StV* III. 446, II. Z. 38.

11 Strab. V. 3. 5 *c.* 232.

12 Polyain. *Strat.* 4. 6. 18.

13 *Syll*[3] 500. Her iki yazıt arasında sadece 15-20 yıl vardır. *Syll*[3] 500, İ.Ö. *post a* 230 civarına; *Syll*[3] 535 ise, İ.Ö. *yak.* 217/216 yılına tarihlenmektedir (Wiemer 2002, 114 dn. 18-19).

14 Westermann 1929, 22-27.

15 Suriye ve Kilikia sahillerine egemen olan Seleukos krallarının iktidarsızlığından yararlanan Diodotos Tryphon bilinen ilk korsan lideridir. İ.Ö. 145-140 yıllarında, Kilikia Trakheia sahillerindeki korsanları örgütleyerek Seleukos'lara karşı ayaklanan Diodotos dik bir kaya üzerinde kurulmuş olan Korakesion'u (Alanya) kendine harekat üssü olarak seçmiş ve İ.Ö. 138 yılına kadar buradan Suriye sahillerine ve Filistin kentlerine akınlar düzenleyerek, kısa süreliğine de olsa Suriye sahillerinin bir bölümünün kontrolünü eline geçirmiştir (Strab. XIV. 5. 2 *c.* 668; XVI. 2. 14 *c.* 754; 19 *c.* 756).

16 Strab. XIV. 5. 7 *c.* 671; ayrıca bk. App. *Mithr.* 92.

İÖ. I. yüzyılda Doğu Akdeniz ve Ionia sahillerinde korsan havası estirerek ele geçirdiği kentler; adalar; yağmaladığı tapınaklar ve kutsal alanlarla Zeniketes adında bir korsan lideri tarih sahnesine çıkmıştır. Özellikle Batı Pamphylia ve Doğu Lykia'da faaliyet gösteren Zeniketes kısa süre içinde önemli bir deniz gücüne ve büyük bir hazineye sahip olmuştu. Zeniketes'in kendini Olympos kentinde ne zaman kral ilan ettiği kesin olarak bilinmemekle birlikte, Sulla'nın Cilicia *praetor*'luğundan sonraya (İ.Ö. 95, *terminus post quem*), Servilius Vatia'nın Cilicia *proconsul*'luğundan önceye (İ.Ö. 79, *terminus ante quem*), tarihlenmesi akla yatkın gelmektedir. Ayrıca bk. Rauh 1997, 265.

Zeniketes'in kral unvanına ilişkin bir yazıt, Epeiros'un Dodona kentindeki kehanet merkezine adadığı bir *strigilis* (yağ temizleyicisi) üzerinde bulunmuştur. Daha detaylı bilgi ve literatür için bk. Peek 1978, 247-248.

17 Arslan 2007, 293 vd.

18 App. *Mithr.* 18-20; 58; 63; *civ.* I. 55; Liv. *periocb.* 77; ayrıca bk. Vell. II. 18. 3; Oros. *hist.* VI. 2. 5; Sherwin-White 1984, 124 dn. 99; Souza 1997, 480 vd.; 1999, 116 vdd.; Arslan 2002, 121; 2007, 144; 159; 268; 287 vd.; korsan Seleukos'la yaptığı işbirliği için ayrıca bk. 342 vd.; 384 vdd.

19 Bagnall 1976, 131 vdd.; Öztürk 2006, 33; ayrıca bk. Rauh 1997, 269.

20 *IG* II^2 nº 650.

yolu üzerindeki konumlarına -deniz ticaretine- borçlu olan Rhodos'lular da geçim kaynakları açısından denizlerdeki güvenliği sağlamak zorunda olduklarını idrak ederek Doğu Akdeniz'in en güçlü donanmalarından birini oluşturmuşlardır. Gene de Rhodos'un özellikle İ.Ö. III.-II. yy.'larda Doğu Akdeniz'in korumasını üstlenme çabaları yeterli olmamıştır[21].

İlk başlarda korsanlığı pek ciddiye almayan Romalılar, Akdeniz'deki korsanların önünü kesmek üzere İ.Ö. *yak.* 102/101 yılında *lex de provinciis praetoris*[22] *-lex de Cilicia Macedoniaque provinciis* olarak da anılır- isimli bir yasa yayımladılar. Aynı yıl içinde *orator* lakaplı Marcus Antonius'u[23] Kilikia sahillerindeki korsanlara karşı savaşmak üzere gönderdiler. Ancak M. Antonius'un bu harekatı Romalılar açısından istenilen sonuçlara ulaşmadı. İ.Ö. I. yy.'ın ilk çeyreğinde Romalıların korsanlara karşı duydukları öfke o denli büyüdü ki, Akdeniz'de giderek daha da güçlenen korsanlığı ortadan kaldırmak amacıyla İ.Ö. *yak.* 95/94 yılında Lucius Cornelius Sulla[24], İ.Ö. 84 yılında Lucius Licinius Murena[25], İ.Ö. 80 yılında Gnaeus Cornelius Dolabella ve onun *legatus pro-quaestore*'si Gaius Verres[26]; İ.Ö. *yak.* 78-74 yılları arasında Publius Servilius Vatia[27], İ.Ö. *yak.* 75/74 yılında Lucius Octavius[28],

---

Ptolemaios Krallığı'nın, İ.Ö. III. yüzyılla birlikte deniz gücünü arttırmasına paralel olarak Doğu Akdeniz'deki girişimleriyle açılan *emporion*'lar sayesinde Akdeniz ticareti ivme kazandı. Krallığın Doğu Akdeniz, Ege ve adalar üzerindeki otoritesi ve ticari hacmi, Akdeniz'deki korsanların iştahını kabartıyordu. Bu bakımdan Ptolemaios II Philadelphos özellikle Akdeniz ve Ege'deki korsanlığı bastırmak üzere elinden geleni yapmıştır. Theokritos'a (XVII. 86-93) göre II. Ptolemaios, İ.Ö. 260'lı yıllarda bütün denizlerin, karaların ve nehirlerin hükümdarı olarak selamlanıyordu. Bu sırada özellikle ada kentlerinin Mısır Krallığı'yla yakın politik, siyasal ve ekonomik ilişki içine girdikleri görülmekteydi. Bunda Mısır Krallığı'nın uyguladığı aktif dış ve ticari politikanın rolü büyüktü. Ancak II. Ptolemaios'un İÖ. *yak.* 268 yılındaki Khremonides Savaşı'nda (*Syll*^{3} nº 434-435; Paus. III. 6. 4-5; Diod. XX. 29. 1; Plut. *Agis* III. 7; Iust. XXVI. 2. 7; ayrıca bk. Bagnall and Derow 1981, 39 vdd. nº 19) bozguna uğraması krallığın Ege ve Küçük Asya'daki kentler üzerindeki otoritesini oldukça sarstı. Ardından II. Ptolemaios'un, İ.Ö. 261 yılında Andros ve Kos adaları yakınlarında Makedonya Kralı Antigonos II Gonatas ve Rhodos donanmasına karşı gerçekleştirdiği deniz savaşında yenilmesi ise, Mısır'ın deniz gücünü zayıflatarak Ptolemaios'ların Ege, Marmara ve Karadeniz ticaretini sekteye uğratmıştır (Aristeas *epist.* 180-181; Ioseph. *Ant. Iud.* XII. 93; Plut. *mor.* III. 183 *c-d*: *Regum et Imperatorum Apophthegmata* 2-3; VII. 545 *b*: *De se Ipsum Citra Invidiam Laudando* 16; Ath. *Deip.* V. 209 *e*; Diog. Laert. IV. 39).

21 Özellikle Pydna Muharebesi'nden sonra, İ.Ö. 167 yılında Roma'nın, Rhodos'tan kuşkulanıp (Gell. VI. 4. 16) ondan Apameia Antlaşması'yla bahşettiği (Polyb. XXI. 40-45; Diod. XXIX. 10; Liv. XXXVIII. 37-38. 1-18; App. *Syr.* 39; *Mithr.* 62.) Lykia ile Karia'yı alıp, Delos Adası'nı açık liman ilan etmesi Rhodos'lular için büyük bir darbe oldu. Rhodos'un Ege ve Doğu Akdeniz dünyasındaki iktisadi ve ticari gücünün ortadan kalkması, özellikle Doğu Akdeniz'de korsanlara karşı uzun süre kale olmuş ve adeta deniz polisi gibi hareket etmiş olan bu devletin donanmasının küçülmesine ve bunun doğal sonucu olarak bölgede korsanlığın gelişmesine neden olmuştur (Polyb. XXV. 4-6; XXVII. 3-4; 7; XXX. 1-5; 5. 12; XXXI. 4-10; Liv. XLI. 6-8; XLII. 45-46; 48. 8; XLV. 20-25; ayrıca bk. App. *Mithr.* 62). Öyle ki Rhodos'lular, İ.Ö. *yak.* 153 yılında Giritli korsanlara karşı savaşırken önce Akhaia Birliği'nden daha sonra da Romalılardan yardım istemek zorunda kalmışlardır (Polyb. XXXIII. 15. 3; 16-17. 5).

Bununla birlikte H. U. Wiemer (2002, 117-142) antik kaynaklardan ve epigrafik belgelerden elde edilen veriler ışığında Rhodos'un genel olarak kabul görüldüğü '*communis opinio*' üzere denizlerdeki güvenliği sağladığı ve deniz jandarmalığı görevini üstlendiğine yönelik net bilgi vermediğini; Rhodos'un deniz gücünün esasen sadece kendi ticaretini korumaya yettiğini ileri sürmektedir.

22 Söz konusu yasaya ilişkin Hellence belgelerden biri L. Aemilius Paulus'un Delphoi'da adadığı bir anıtın üzerinde, bir diğeri ise, Knidos'ta ele geçmiştir. Yazıta ilişkin olarak bk. *SEG* III 378; Hassall 1974, 195 vd.; Sumner 1978, 215 vdd.; Badian 1979, 153 vdd.; Shaw 1990, 220 dn. 63-65; Crawford 1996, 231-270; Souza 1999, 108 vd.

23 Liv. *perioch.* 68; Cic. *de Or.* I. 82; Tac. *ann.* XII. 62; Obseq. *Prodig.* 44; *IGR* IV 1116; *ILLRP* 1. 342.

24 Auct. *Liber de* Vir. *ill.* 75. 4.

25 App. *Mithr.* 93; ayrıca bk. Cic. *Verr.* II. (1) 35. 89; Magie 1950, 241 vd. dn. 31.

26 Cic. *Verr.* II. (1) 16. 43; ayrıca bk. Diog. Laert. IX. 83; Arslan 2003a, 100 vd.

27 Liv. *perioch.* 90; 93; Sall. *Hist.* I. 115; II. 87; Cic. *Verr.* II. (1) 16. 43; Suet. *Iul.* III; Eutr. VI. 3; Fest. *Brev.* XI *str.* 1-2; XII *str.* 10-12; ayrıca bk. Cic. *leg. agr.* I. *fr.* 3; Oros. *hist.* V. 23. 1; 21-22; Amm. Marc. XIV. 8. 4; Priscian. *Inst.* III. 64. 19.

28 Sall. *Hist.* II. 82. 10; ayrıca bk. Pohl 1993, 270 vdd.

İ.Ö. *yak.* 74 yılında (*praetor*) Marcus Antonius[29], İ.Ö. *yak.* 75/74 yılında Gaius Iulius Caesar[30] -kendi başına aldığı bir kararla- ve İ.Ö. 67 yılında Clodius Pulcher[31] gibi birbiri ardına birbirinden yetenekli komutanlarını görevlendirdiler. Sonunda, İ.Ö. 67 yılında, *lex Gabinia de piratis persequendis*[32] adlı bir yasa yayımladılar. Ardından *Senatus Consultum* ile Gnaeus Pompeius önderliğinde Akdeniz'deki korsanlara karşı savaştılar ve üç ay gibi kısa bir süre içinde onlara en büyük darbeyi indirdiler[33].

Buraya kadar sunulan kısa özet, Akdeniz'in bir 'deniz yolu' olarak tarih sahnesine çıkışıyla eş zamanlı olarak, bu ticaret yolundan şu ya da bu şekilde pay almak isteyen ikincil güçlerin de bölgeyi kendilerine yurt edinmeye başladıklarını ortaya koymaktadır. Söz konusu ekonomik ağ içerisinde gerek doğu Akdeniz'deki konumu gerekse sahip olduğu doğal ve korunaklı limanlarıyla güneybatı Anadolu kıyıları, hem merkezi güçler hem de bu iktidar alanının dışında kalan korsanlar için kaçınılmaz bir geo-stratejik öneme sahip olmuştur. Özellikle İ.Ö. II. yy. ile İ.Ö. I. yy.'ın ilk yarısı boyunca bölgeye ilişkin tarihsel referansların birbirini tekrar eder şekilde korsanlık faaliyetlerini konu ediyor olmaları bu bağlamda önemlidir. Anılan antik literatür dikkatli bir biçimde analiz edildiğinde bugüne değin ayrıntılı bir şekilde açığa kavuşturulmamış bir başka noktanın ilgi çekici bir vurguyla tekrarlandığı görülür. Bu da Kilikia, Pamphylia, Lykia, Ionia ve Girit Adası'nda[34] doğrudan ya da dolaylı olarak korsanlık faaliyetlerine odak olan mekanların yaygın biçimde Korykos/Korykeia olarak adlandırılmış bulunmasında belirmektedir[35]. Bu adlandırmanın söz konusu faaliyetler ile kurulan mekansal ve içeriksel bağlamı ise, hali hazirdaki çalışmanın asli çerçevesini oluşturmaktadır.

---

29 Liv. *periocb.* 97; Cic. *Verr.* II. (3) 91. 213. Plut. *Ant.* I. 1; Vell. II. 31. 3-4; Flor. *epit.* I. 42. 1-2; konuya ilişkin olarak ayrıca bk. Ascon. *pro Corn.* 57 14-16; Sall. *Hist.* III. 16; *frg.* 3. 2M; 6M.

30 Plut. *Caes.* II. 1-4; Suet. *Iul.* IV. 2; LXXIV. 1; Vell. II. 41. 3-42. 3; Plut. *mor.* III. 206 *a*: *Regum et Imperatorum Apophthegmata* 1; konuya ilişkin olarak ayrıca bk. Auct. *Liber de Vir. ill.* 78. 3; Polyain. *Strat.* VIII. 23. 1; Val. Max. VI. 9. 15.

31 Cass. Dio XXXVI. 17. 3; ayrıca bk. Cic. *har. resp.* XX. 42; Strab. XIV. 6. 3 *c.* 684; App. *civ.* II. 23.

32 Cic. *Leg. Man.* XVII. 52; XVIII. 54; XIX. 57-58; Liv. *periocb.* 99; Vell. II. 31. 2; Val. Max. VIII. 15. 9; Plut. *Pomp.* XXV. 2; XXVI. 1-4; Flor. *epit.* I. 41. 7; App. *Mithr.* 94; Cass. Dio XXXVI. 23. 3-37. 2; Ascon. *pro Corn.* 63-65. 5; Eutr. VI. 12. 1.

Gabinius'un yasa tasarısına ve Pompeius'un komutan olarak atanmasına ilişkin, Roma *Senatus*'unda yapılan tartışmalar ve çeşitli görüşler için bk. Plut. *Pomp.* XXV. 4-6; Cass. Dio XXXVI. 23. 5-36*a*; Ascon. *pro Corn.* 60. 20-21; 63. 20-28; 72. 8-15; 78. 30-79. 1; Vell. II. 31. 4-32. 2. Daha detaylı bilgi için bk. Arslan 2003a, 107 vdd.; 2003b, 206 vd.; 2007, 438 dn. 1894.

33 Plut. *Pomp.* XXVIII. 1; ayrıca bk. ve krş. Cic. *Leg. Man.* XI. 31-XII. 35; *Flacc.* XII. 29-XIII. 30; Liv. *periocb.* 99; Strab. XIV. 5. 2 *c.* 669; Vell. II. 32. 4; Lucan. *Bell. civ.* II. 576-579; VIII. 256-258; Plin. *nat.* VII. 25. 93-26. 97; App. *Mithr.* 114; *civ.* II. 1; Flor. *epit.* I. 41. 12-15; Auct. *Liber de Vir. ill.* 77. 5; Cass. Dio XXXVI. 37. 3-5; Ampel. XVIII. 19; XLVII. 5-6; Eutr. VI. 12. 1; Oros. *hist.* VI. 4. 1.

34 Her ne kadar Girit Hellenistik Dönem'de korsanlarıyla ön plana çıkmışsa da (Strab. X. 4. 10 *c.* 477; Diod. XL.1. 3; Flor. *Epit.* I. 42; Plut. *Pomp.* XXIX. 2; App. *Sic.* VI. 1; ayrıca bk. Rauh 1997, 269 vdd.; 279) adadaki Korykos kentine ilişkin bildiklerimiz oldukça azdır. Antik kaynaklardan öğrenildiği kadarıyla burada söz konusu olan Korykos Girit Adası'nın batı burnunu karşılar ve bugün Κάβος Μπούσα yada Γραμπούζα olarak adlandırılır (Bürchner 1922, col. 1451). Strabon (VIII. 5. 1 *c.* 363) Girit'in Korykos Burnu'na yapılacak en yakın gemi yolculuğunun yedi yüz elli *stadia* olduğunu kaydeder.

35 Ayrıca bk. Leigh1994, 182 vd. dn. 7-7bis; Rauh 1997, 265; Rauh et alii 2000, 152; 154.

Korykos'un [Κώρυκος] sözlük anlamı Kilikia'nın bir burnu olduğu şeklindedir[36]. Ancak Korykos isminin antikçağda daha çok sıfat olarak '*aşırı meraklı*'[37]; '*kulak misafiri olan/casusluk eden/jurnalci*' (= *Kōrykaios* [Κωρυκαῖος]) anlamlarında yaygın bir kullanıma sahip olduğu[38] ve özellikle Kilikia, Pamphylia, Lykia ile Ionia'da yer alan 'Korykos' kentlerindeki korsanlıkla ilintilendirildiği dikkat çekmektedir. Photios (*lex.* κ. 198-199 *s.v.* <Κωρυκαῖος=*Kōrykaios*>) ve Suda'nın (κ. 2299 *s.v.* <Κωρυκαῖος·=*Kōrykaios*>) *Korykos'lu*ya ilişkin ansiklopedi maddelerinde: Pamphylia'daki Korykos'un Attaleia kentinin hemen yanında Pamphylia'nın bir burnu olduğu ifade edilir. Burada yaşayan halkın, kaleyi kuşatan korsanlardan herhangi bir kötülük görmemek için, gerek kendi gerekse civarlarındaki limanlarda demirleyen gemilerin ve denizcilerin arasına karışarak kulak kabarttıkları anlatılır. Bu gemiciler/tüccarların kimler olduğu, ne çeşit bir ürün taşıdıkları ve kargolarını nereden getirip nereye götürdükleri konusundaki konuşmaları belli etmeden dinledikleri hikaye edilir. Daha sonradan da bu duyduklarını korsanlara bildirdikleri ifade edilir. Bu yüzden antikçağda "*Acaba bunu Korykos'lu duydu mu?*" deyimi türetilmiştir[39]. Öyle ki, komedi yazarları bu özlü sözden yola çıkarak bir şeye kulak veren kişiyi tanrı olarak öne sürmüşlerdir. Dioksippos ise, *Thesauros* (*fr.* 2; 7) adlı eserinde, "*beni Korykos'lu bile duymaz*"; "*ancak baştan itibaren seni takip ederse seni duyabilir*" şeklinde bir anektod kaleme almıştır[40]. Vergilius (*Georg.* IV. str. 116-148) yaşlı bir Korykos'lu bahçıvana ilişkin dizeler esinlemiştir. Servius (*Georg.* IV. str. 126) ise, Vergilius'un *Georgica*'sına dair yaptığı yorumda Korykos'lunun Kilikia'lı emekli bir korsan olduğunu iddia etmiştir[41]. Onun Pompeius tarafından bahşedilen topraklar ya da kendilerine gösterilen yerlerde özgürce ikamet etme olanağından dolayı Tarentum'a gelerek, Galaesus'a yerleştiğini ileri sürmüştür[42].

---

36 Liddle - Scott 1968[9], *s.v.* Κώρυκος.

Onomastik açıdan incelendiğinde, *korykos* [κώρυκος] (Liddle - Scott 1968[9], *s.v.* κώρυκος; ayrıca bk. Jüthner 1922, col. 1452 vd.; Decker 1999, 760 vd.) kelimesi, içine hububat konan '*uzun deri torba/çanta*' (Hom. *Od.* V. str. 267; IX. str. 213; Aristoph. *Lys.* I. 210; Pherec. *fr.* 78; Phot. *lex.* κ. 198 *s.v.* <Κώρυκος=*Kōrykos*>; *Suda* (κ. 2301 *s.v.* <Κώρυκος·=*Kōrykos*>; ς. 40 *s.v.* <Σάκος·=Sakos>) ya da *gymnasion*'larda boksörlerin/güreşçilerin idman yaptıkları '*kum torbası*' (Philostr. *de Gym.* 57. 1; Luc. *Lex.* 5. 5; *Com. Adesp.* 207; Diogenian. VII. 54; Timocl. 29. 4; ayrıca bk. Hesy. *lex.* κώρυκος; Hippiatr. 73. 1. 4; Hegesand. 36. 2) anlamlarına da gelmektedir.

37 Suet. *peri Blas.* IV. 74 *s.v.* Κωρυκαῖος·

38 Kallim. *Iamb.* I. 82 dn. *a*; Cic. *Att.* X. 18. 2.

39 Steph. Byz. *Ethnika s.v.* Κώρυκος=*Kōrykos*; Phot. *lex.* κ. 198-199 *s.v.* <Κωρυκαῖος=*Kōrykaios*>; Suda κ. 2299 *s.v.* <Κωρυκαῖος·=*Kōrykaios*>; Men. *fr.* 2. 1; ayrıca bk. *fr.* 137. 1; 150. 1.

Zenobios'un (*epit.* IV. 75) '*Korykos'lu işitirdi*' ile Suda'nın (τ. 813) '*Acaba bunu Korykos'lu işitti mi?*' maddelerindeki bu sözü Menandros'un *Enkheiridios* adlı eserindeki alıntıyı anımsatır. Her iki maddede de Pamphylia'nın Korykos'u civarında korsanlar olduğu; Korykos'tan bazı kişilerin de onlara katılarak denizde seyahat edenlerin arasına karıştıkları ve onların yükleriyle denize açılmayı bekledikleri uygun zamanı korsanlara bildirdikleri vurgulanır. Tüccarların da bunu bildikleri için pek çok şeyi gizlemeye çalıştıkları; ama bunu bir şekilde korsanlar öğrendiği için, antikçağda gizli olanı görünür kılanlar ve gizli bir şekilde bilgi edinmeye gelenler üzerine bu sözün söylendiği aktarılır.

Söz konusu hikaye benzer şekilde Ionia Korykos'u için de aktarılır (Strab. XIV. 1. 32 *c.* 644). Bu yüzden bazı modern yazarlar yukarıda anılan kaynakların yanılarak bu durumu Pamphylia Korykos'una ithafen yazıldığı görüşüne kapılmışlardır. Fakat aslolan bu çeşit hikayelerin korsanlıkla ilişkilendirilen Korykos kentlerine özgü olduğu olsa gerektir.

40 Phot. *lex.* κ. 198-199 *s.v.* <Κωρυκαῖος=*Kōrykaios*>; Suda κ. 2299 *s.v.* <Κωρυκαῖος·=*Kōrykaios*>.

Appendix proverbiorum'un (IV. 96) "*Acaba bunu Korykos'lu işitti mi?*" maddesinde ise, herhangi bir bölge tanımlaması yapılmaksızın Korykos'tan bazı kişilerin korsanlara katılarak denizde seyahat edenlerin arasına karışıtıkları ve onların yükleriyle ne zaman hareket edeceklerini korsanlara bildirirdikleri anlatılır. Tüccarlar da bunu bildikleri için pek çok şeyi gizlerlerdi; ama bazı şeyler bu şekilde/bir şekilde korsanlara ifşa edildiği için, gizli şeylerin olacağını tahmin edenler ve de öğrenmeye gelenler üzerine bu deyim söylenirdi.

41 Konuya ilişkin detaylı bilgi ve tartışmalar için bk. Leigh 1994, 181 vd. dn. 3; Harrison 2004, 109 vdd. dn. 4; 22-24.

42 Servius *Georg.* IV. str. 126.

Ephoros İ.Ö. IV. yy.'ın ilk yarısında kaleme aldığı '*Dünya Tarihi*' adlı eserinin üçüncü kitabında[43], Ionia Korykos'undan söz ederken, Korykos'lu olarak adlandırılanların denize doğru yayılan bir tepenin altında ikamet ettiklerini belirtir. Korykos'un demografyasını değişik etnik gruplara ait halkların oluşturduğunu ve kentçiğin Myonesos'a (Çıfıt Kale/ Sıçan Adası) komşu olduğunu bildirir. Korykos'lular limanları yakınlarına demirlemiş olan tüccarlardan sanki bir şey alacaklarmış ya da birlikte seyahat ediyorlarmış gibi yaklaşırlar; onlardan ne getirdiklerini ve nereye gittiklerini öğrendikten sonra durumu Myonesos'lulara bildirirlerdi. Onlar da bunlara saldırırlardı. Korykos'lular yaptıkları bu hizmete karşılık olarak kurtulmalıkların/ganimetin bir parçasını alırlardı. İ.Ö. 64 - İ.S. *yak.* 19 yılları arasında yaşamış ünlü coğrafyacı Strabon (XIV. 1. 32 *c.* 644) aynı hikayeyi biraz daha detaylandırarak şu şekilde anlatır:

> "*…Erythrai'a varmadan önce, küçük bir kasaba olan ve Teos'lulara ait bulunan Erai'a ve sonra, yüksek bir dağ olan Korykos'a ve onun eteğindeki Kasystes Limanı'na ve Erythras adındaki diğer bir limana ve bundan sonra da sırasıyla bir çok limana gelinir. Korykos Dağı kıyısındaki suların her yanının korsanların uğrağı olduğunu söylerler. Korsan olarak isim yapmış olan Korykos'lular, gemilere yeni bir saldırı yöntemi bulmuşlardı. Bunlar tüccar gemilerinin demirlemiş olduğu limanlara dağılır ve konuşulanlara kulak misafiri olarak, gemilerdeki yüklerin cinslerini ve bunların nerelere gideceğini öğrenirler ve sonra birleşip denize açılan ticaret gemilerine saldırarak talan ederlerdi. Bundan ötürü başkasının işine burnunu sokan, özel ve gizli konuşmaları dinlemeye çalışan kimselere 'Korykos'lu' deriz. Şayet bir kimse gizli bir şey yaptığını ve söylediğini zannederse ve onu, gözetleyen ve kendilerini ilgilendirmeyen şeyleri öğrenmeye istekli kimselerden saklamayı başaramazsa, bu olay için bir atasözü şöyle der: 'tamam, şu halde Korykos'lu bunu dinliyordu'".*

Diğer yandan, Korykos [**Κώρυκος**] sözcüğünün belli bir topografyayı adlandırmak için kullanımı ilk olarak İ.Ö. VII.-VI. yy.'a tarihlenen[44] Homerik İlahi'lerden Apollon onuruna söylenen hymnos'ta karşımıza çıkmaktadır. Ozan Khios Adası'nın karşısında yer alan tepelik burnu Korykos olarak nitelemiştir[45]. İ.Ö. VI.-V. yy.'da yaşamış Miletos'lu Hekataios'un 'Asya Üzerine' kaleme aldığı eserinin bir pasajında[46] Korykos'un, Ionia'nın Teos kenti ile Erythrai'lıların yakınında güçlü bir şekilde yükselen dağ (Kıran Dağı) olduğu vurgulanır.

Strabon (XIV. 3. 3 *c.* 665), Cicero (*Leg. Man.* XII. 35) ve Plutarkhos (*Pomp.* XXXVII. 4), Romalılara karşı koyan korsanlardan kaç kişinin öldürüldüğüne ilişkin sayı vermemektedir. Bununla birlikte teslim olanlar -sayıları 20.000'den fazlaydı- Kilikia ve Hellas'ın tarım yapmak açısından uygun kentlerine yerleştirildiler. Böylelikle Pompeius, korsanlara düzgün bir yaşam için bir fırsat daha vermiş oldu. Korsanları kısa sürede temizlemesinin sırrı da aslında buydu. Onlara insanca muamele etmiş ve öldürmek yerine gemilerini ellerinden alarak onlara karşılığında toprak ve yerleşecek bir yer göstermişti. Böylelikle korsanların çoğu kendi istekleriyle, ona teslim olarak kanunsuz yaşantılarına son vermişlerdir (Flor. *epit.* I. 41. 14-15; Vell. II. 32. 4-6). Ayrıca bk. Rauh 1997, 267 vd. dn. 19.

[43] *FGrHist* 2A 70 B 27 (36) '*Ephoros*'=Phot. *lex.* κ. 199 *s.v.* <Κωρυκαῖος=*Kōrykaios*>=Suda κ. 2299 *s.v.* <Κωρυκαῖος·= *Kōrykaios*>.

[44] West 2003, 11 vd.; Richardson 2003, 12 vd.

[45] Hom. Hym. *Apol.* str. 36-40: *Adaların en gösterişlisi ….. Khios ve kayalık Mimas ve Korykos'un tepelik burnu ve muhteşem Klaros ve…*

[46] *FGrHist* 1A 1 F 231 *'Hekataios'*=Steph. Byz. *Ethnika s.v.* Κώρυκος=*Kōrykos*.

Logographın diğer bir fragmanında ise, Kilikia Korykos'undan söz edilirken bir Kilikia kenti olarak tanımlanır ve kentin Korykeia olarak da adlandırıldığı belirtilir[47].

Antik kaynaklarda Korykos'ların sahil şeridinde yer alan ve aynı isimle anılan mağaralık/kayalık alanlar, burunlar, dağ/tepeler, limanlar, adalar ve kıyılarla birlikte zikredildiği dikkat çeker. Söz konusu mevkilerin coğrafik açıdan Korykos'lara son derece yakın olmaları ve aynı *toponym*'ü almaları buraların da kentler gibi korsanlarla/korsanlıkla ilişkilendirilebileceğini düşündürür. Bu noktada, antikçağda bazı korsanların kullandıkları teknelerin '*Korykaion skaphos*' olarak adlandırılması ilgi çekicidir. *Korykaion skaphos*'lar Alkiphron (*epist.* I. 8. 1-4 *a-c*) tarafından *Eukolombos'tan Glauke'ye*[48] yazılan bir mektupta şu şekilde dile getirilir:

> "*Karar vermek hususunda zihni karışık olanlar iyi niyetli kişilerin hükmünü kabul ederler. Ben de pek çok kez rüzgarlara dertlerimi anlattım -ey kadın sana karşı hiçbir zaman tek kelime etmeye cesaret edemedim- ama şimdi açıklıyorum ve seçim yapmam hususunda bana tavsiye vermen için yalvarıyorum. Kulak ver, durum nasıldır ve karar vermek zorunda olduğun problem için neye ihtiyacın var. Bilmiş olduğun üzere, bizim durumumuz umutsuzdur ve yaşamımız da oldukça kısıtlıdır: zira deniz hiçbir ürün vermiyor. Görmüş olduğun tekne küreklerle iş görür, o pek çok kürekçi ile donatılır, korykaion bir korsan teknesidir ve mürettebatı Attaleia'lı korsanlardır. Onlar beni kendilerinin tehlikeli girişimlerine yoldaş olarak almak istiyorlar, hasılat üzerine muazzam hasılat vaat ediyorlar. Bana teklif ettikleri altın ve giysiler için ağzımın suyu akmasına rağmen, ne adam öldürme ne de çocukluktan beri burada denizin günahlardan esirgediği temiz ellerimi kana bulama düşüncesine dayanamıyorum; Diğer yandan bizim için sefalet içinde yaşamak zor ve katlanılamaz bir şeydir. Bunlardan dolayı seçimini sorgulamalısın. Ey kadın hangi yöne meyledersen, ben o yolu takip edeceğim. Zira nerede tereddütlü bir düşünce varsa, dostların tavsiyesi genellikle bu duruma son verir*".

Diğer yandan, Kilikia[49], Lykia[50] ve Ionia[51] Korykos'larından söz edilirken[52] sahil şeridinin hemen yanında aynı isimli kayalık/mağaralara atıflarda bulunulduğu görülmektedir[53].

---

47 *FGrHist* IA 1 F. 267 '*Hekataios*': "*Korykos Kilikia'nın bir kentidir. ... ethnikonu da Korykios'tur. Hekataios kenti Korykeia olarak da söyler*". Konuya ilişkin olarak ayrıca bk. Ael. Herod. III 1. 153. 9-12; III. 1. 275. 37; Steph. Byz. *Ethnika s.v.* Κώρυκος=*Kōrykos;* Κωρύκειαν=*Kōrykeian*.

48 Alkiph. *epist.* I. 8. 1 *e-f.*

49 Strab. XIII. 4. 6 *c.* 627; XIV. 5. 5 *c.* 670; Mela I. 71-76; Plin. *nat.* V. 22. 92; Schol. in Oppian. III. 15; Servius *Georg.* IV. 126; Const. Porph. *de them.* 13. 4.

50 Quint. Smyrn. IX. str. 92-93.

51 Paus. XX. 12. 7.

52 Bu durumun Pamhylia ve Lykia Korykos'uyla da benzer özellikler taşıdığı düşünülebilir. Buna Pamphylia Korykos'undaki Attaleia Limanı'nın hemen arkasındaki mağaramsı oyuk ile Lykia Korykos'undaki deliktaş mevkii örnek gösterilebilir. Zira *onomastik* açıdan incelendiğinde, *korykos* kelimesinin ikinci anlamı, içinde aşağı doğru sarkan ve keseye benzeyen sarkıtların bulunduğu mağaraları karşılamaktadır. Büyük bir olasılıkla κώρυκος terimiyle kayaların keseye benzer oyuk kısımları yansıtılmış olabilir. Konuya ilişkin olarak ayrıca bk. Pieske 1922, 1448 vd.; Daverio - Dietrich 1996, 760.

53 Antikçağda *Korykion antron* [Κωρύκιον ἄντρον] olarak adlandırılan çok sayıda mağara bilinmektedir. Bunlardan en ünlüleri Kilikia (Plin. *nat.* V. 22. 92; Steph. Byz. *Ethnika s.v.* Κώρυκος=*Kōrykos*) ile Delphoi yakınındaki Parnassos Dağı (Hdt. VIII. 36; Steph. Byz. *Ethnika s.v.* Κώρυκος=*Kōrykos*) üzerindekilerdir. Daha detaylı bilgi için bk. Hild - Hellenkemper 1990, 314 vd.; Leigh 1994, 183 vdd.

Benzer şekilde Kilikia[54], Pamphylia[55], Ionia[56] ve Girit Adası'ndaki[57] Korykos yerleşimleriyle *synonym* burunlar olduğu ifade edilir. Bu fenomen Kilikia[58], Ionia[59] ve Girit Adası'ndaki[60] Korykos[61] adı verilen tepe/dağlardan bahsedilirken de izlenebilir. Kilikia[62] ve Ionia[63] Korykos'larındaki limanlara ise, benzer atıflar yapıldığı görülür[64]. Girit[65] ve Ionia'daki[66] adalar; Lykia'daki[67] kıyı şeridi ile Kilikia'nın Korykos kenti açıklarının 'Korykos Denizi'[68] olarak adlandırıldığı bilinmektedir.

Anılan örneklerden Teos kenti ile Erythrai'lıların yakınında, denize doğru uzanan bir dağın eteklerinde yer alan bir kentcik olduğu vurgulanan Ionia Korykos'unun pek çok yazar ve coğrafyacı tarafından korsanlıkla ve korsanlarla ilintilendirildiği görülmektedir. Öyle ki, İ.Ö. IV. yy. tarih yazarı Kyme'li Ephoros'tan, İ.S. X/XI. yy. sözlük yazarı Suidas'a kadar bir dizi antik kaynakta korsan olarak isim yapmış[69] olan Korykos'luların bazen korsanlıkla itham edildikleri bazen de korsanlarla işbirliği içinde ve bir plan çerçevesinde hareket ettikleri öğrenilir[70].

Seleukeia'nın yaklaşık 25 km kuzeydoğusunda, Kızkalesi yakınlarında yer alan *Kilikia Korykos*'unun ünü deniz korsanlarından[71] ve yakınındaki aynı isimli mağaradan

---

Kilikia'da yer alan ve bugün Cennet Obruğu ya da Cennet-Cehennem olarak adlandılıran mağara söz konusu mağaraların en büyüğüdür. Mitos'a göre Zeus Typhon'u yendikten sonra vücudunu parçalamış ve Kilikia'daki bu mağaraya hapsetmiştir (Eustath. *Hom. Il.* 1. 543; ayrıca bk. Magie 1950, 267). Bundan dolayı da mağarada Zeus Korykos'a ilişkin bir kült bulunmaktadır (Bent 1891, 212-216; Hicks 1891, 239-258; ayrıca bk. Hild - Hellenkemper 1990, 315 dn. 7-8). Söz konusu mağaraların **Κωρύκιαι νύμφαι** için kutsal olduğu inanışı vardır ve bununla ilgili çok sayıda aktarım bulunmaktadır. Konuya ilişkin olarak bk. Pieske 1922, *col.* 1448 vdd., *s.v.* **Κωρύκιον ἄντρον**; Daverio - Dietrich 1996, 760, *Korykion Antron.*

54 Strab. XIV. 5. 5 *c.* 670; *SMM* 173 ve 174.

55 Phot. *lex.* **κ**. 199 *s.v.* <**Κωρυκαῖος**=*Kōrykaios*>; Suda **κ**. 2299 *s.v.* <**Κωρυκαῖος**·=*Kōrykaios*>.

56 Hom. Hym. *Apol.* str. 39.

57 Girit Adası'ndaki Korykos kentinden sadece İ.S. 85 ve 165 yılları arasında yaşadığı kabul edilen ve matematiksel coğrafyanın öncüsü Ptolemaios (III. 15. 2) söz etmiştir. Kentin lokalizasyonu belli olmamakla birlikte Girit'teki, Phalasarna yerleşiminin yakınlarında olduğu düşünülmektedir. Bununla birlikte Strabon (VIII. 5. 1 *c.* 363); Aelius Herodianus (III. 1. 288. 41; 301. 14) ve Byzantion'lu Stephanos (*Ethnika s.v.* **Κώρυκος**=*Kōrykos*) özellikle Girit Adası'ndaki Korykos Burnu'na atıfta bulunmalarına rağmen kente ilişkin herhangi bir söylemleri yoktur.

58 Strab. XIV. 6. 3 *c.* 683; Plin. *nat.* XIII. 20. 67; XXI. 17. 31.

59 *FGrHist* 1A 1 F 231 '*Hekataios*'; *FGrHist* 2A 70 B 27 (36) '*Ephoros*'; Strab. XIV. 1. 32 *c.* 644; 33 *c.* 645; Plin. *nat.* XIII. 20. 67; XXI. 31; Ael. Herod. III. 1. 153. 9-12; Steph. Byz. *Ethnika s.v.* **Κώρυκος**=*Kōrykos*; ayrıca bk. Hom. Hym. *Apol.* str. 36-40.

60 Plin. *nat.* IV. 12. 60.

61 Sen. *nat.* III. 11. 2; Plin. *nat.* XXXI. 30. 54.

62 Cic. *ad Fam.* XII. 13. 3; Plin. *nat.* V. 22. 92.

63 Liv. XXXVI. 43. 13; XXXVII. 8. 1; Ael. Herod. III. 1. 153. 9-12; Steph. Byz. *Ethnika s.v.* **Κώρυκος**=*Kōrykos.*

64 Aelianus Herodianus (III. 1. 288. 41) ile Byzantion'lu Stephanos'un (*Ethnika s.v.* **Κώρυκος**=*Kōrykos*) maddesinde; Korykos, ayrıca Aitiophia'nın bir limanı olarak geçmektedir.

65 Plin. *nat.* IV. 12. 61.

66 Ael. Herod. III. 1. 153. 9-12; Steph. Byz. *Ethnika s.v.* **Κώρυκος**=*Kōrykos.*

67 Strab. XIV. 3. 8 *c.* 665/666; Eustat. *Hom. Il.* II. str. 285; *Dion. Per.* str. 366 (855).

68 Plin. *nat.* V. 22. 92.

69 Strab. XIV. 1. 32 *c.* 644.

70 *FGrHist* 2A 70 B 27 (36) '*Ephoros*'=Phot. *lex.* **κ**. 199 *s.v.* <**Κωρυκαῖος**=*Kōrykaios*>=Suda **κ**. 2299 *s.v.* <**Κωρυκαῖος**·=*Kōrykaios*>.

71 Kentin ardalanında ekilebilir arazisi kısıtlı olduğundan antikçağ boyunca denizcilik ve ticaretle ilgili mesleklerin -armatörlük, gemicilik, liman işleri, gemilerde kabin görevliliği, yelken tamirciliği ve limanda keten bezi satıcılığı ve şarap tüccarlığı... vb.- aktif olarak varlıklarını sürdürdükleri görülmektedir (MAMA III nº 207, 271, 282, 293, 303, 309, 340, 347, 357, 363, 368, 411a, 444, 457, 459, 463, 467, 471, 473, 521, 537, 552, 558, 574, 576, 582, 599, 601,

gelmektedir[72]. Kent gerek antik kaynaklar[73] gerekse modern yazarlar[74] tarafından sık sık Pamphylia ve Lykia Korykos'ları ile karıştırılmıştır. İ.Ö. I. yy.'da Publius Servilius Vatia'nın korsanlara karşı düzenlediği seferden söz eden kaynaklar Servilius'un Phaselis, Olympos[75] ve Attaleia=Pamphylia Korykos'u ile birlikte Kilikia Korykos'unu da ele geçirdiğini aktarırlar[76].

Korsanlıkla ya da korsanlara yardım ve yataklık etmekle ilişkilendirilen *Pamphylia Korykos*'unun[77] lokalizasyonu ve tarihi hakkındaki bilgilerimiz oldukça kısıtlıdır. Antik kaynaklar söz konusu yerleşime İ.Ö. *yak.* 159/8 yılında Pergamon Kralı Attalos II Philadelphos tarafından kurulan[78]Attaleia kentiyle ilişkili olarak değinmektedir. 1998-1999 yıllarında Antalya/Doğu Garajı yakınlarında yapılan müze kurtarma çalışmaları sonucunda elde edilen mezar buluntularının İ.Ö. III. yy.'a tarihlenmesi[79] ve Strabon'un (XIV. 4. 1 *c.* 667) aktarımı, Attaleia kentinin kurulmasından önce söz konusu alanda (Doğu Garajı?) en azından Korykos kasabasının *nekropolis*'inin bulunmuş olabileceği yolunda belirtiler sunmaktadır.

Yakın dönemlere kadar lokalizasyonu yapılamayan *Lykia Korykos*'u, Patara'dan ele geçen ve Lykia kentlerinin birbirleriyle olan mesafelerini kaydeden *Stadiasmus Patarensis* anıtında verilen lokalizasyon emareleri göz önünde bulundurularak yapılan çalışmalar sonunda bugünkü Deliktaş harabelerine yerleştirilmiştir[80]. Korsanlıkla anılan kenti Strabon (XIV. 5. 7 *c.* 671)'deki pasajında korsanların merkezi, korsan kral Zeniketes'in kalesi ve İ.Ö. I. yy.'da Akdeniz'de yaşanan korsan olaylarıyla ilişki içine sokar. Strabon'un (*loc. cit.*) anlatımına göre: "*Tauros'un yamaçlarında hem Olympos Dağı hem de aynı adı taşıyan ve buradan bütün Likya, Pamphylia, Pisidia ve Milyas'ın görülebildiği, Zeniketes'in korsan kalesi bulunmaktadır. Fakat bu dağ (Servilius) Isauricus tarafından ele geçirilince, kendini ailesiyle birlikte ateşe verdi. Korykos, Phaselis ve Pamphylia'nın bir çok bölgesi onundu; ama Isauricus hepsini ele geçirdi*". İ.S. I.-II. yy.'lar arasında yaşamış olan Florus ve İS. IV. yy.'da yaşamış olan Eutropios da korsan olayları sırasında cereyan eden süreci teyit etmişlerdir[81].

602, 604, 633, 652, 655, 656, 674, 675a, 680, 681, 682, 701, 704, 709, 765, 768; ayrıca bk. Trombley 1987, 18 vdd.; Hild-Hellenkemper 1990, 315 vd. dp. 26-30).

72 Lucan. *Bell. civ.* III. str. 228; Lucanus, *Pharsalia* adlı eserinin daha sonraki dizelerinde ve kitaplarında Korykos'lularla Cilicia'lı korsanları aynı anlamda kullanmış olabilir: ayrıca bk. Lucan. *Bell.civ.* VIII. str. 26 vdd.; 37 vdd.; 811; IX. 222 vdd.; ayrıca krş. Leigh 1994' 183 dn. 7[bis].

73 İ.S. 180-250 arasında yaşamış olan Aelius Herodianus (III 1. 276. 14) eserinin Lydia kenti Attaleia'yı anlattığı satırında Pamphylia Korykos'u ile Kilikia Korykos'unu karıştırmış ve Kilikia Korykos'unun kurucusu Attalos II Philadelphos'tan dolayı Attaleia olarak adlandırıldığını aktarmıştır (ayrıca bk. Steph. Byz. *Ethnika s.v.* Ἀττάλεια=*Attaleia*).

74 Bu konuda ayrıntılı bilgi için bk. Keyser 1997, 64-79.

75 Bu sırada Servilius doğal olarak Olympos sahillerindeki Lykia Korykos'unu da kontrolü altına almıştır.

76 Eutropius'a (VI. 3) göre: *"Güçlü bir adam olan P. Servilius consul'lüğünden sonra Cilicia ve Pamphylia'ya gönderildi. Cilicia'yı fethetti; Lycia'nın en gözde kentlerini kuşattı ve ele geçirdi. Bu kentler arasında Phaselis, Olympus ve Cilicia Corycus'u bulunuyordu"*. Konuya ilişkin olarak bk.: Ormerod 1922, 43.

77 Zenob. *epit.* IV. 75; Phot. *lex.* κ. 199 *s.v.* <Κωρυκαῖος=*Kōrykaios*>; Suda κ. 2299 *s.v.* <Κωρυκαῖος·=*Kōrykaios*>; τ. 813; ayrıca bk. *Append. Proverb.* IV. 96.

78 Strab. XIV. 4. 1 *c.* 667; Eustath. *Dion. Per.* 366 (855); Steph. Byz. *Ethnika s.v.* Ἀττάλεια=*Attaleia;* kentinin kuruluş süreci hakkında daha detaylı bilgi için bk. Gökalp 2008, 24 vd.

79 Büyükyörük - Tibet 2000, 115 vd.

80 Adak 2004, 27-51; Şahin - Adak 2007, 276.

81 Flor. *epit.* I. 41, 10 vdd.; Eutr. VI. 3: "*Güçlü bir adam olan P. Servilius consul'lüğünden sonra Cilicia ve Pamphylia'ya gönderildi. Cilicia'yı fethetti; Lycia'nın en gözde kentlerini kuşattı ve ele geçirdi. Bu kentler*

Sonuç olarak, Kilikia, Pamphylia, Lykia ve Ionia'da yer alan Korykos hinterlandlarındaki aynı *toponym*'e sahip dağ/tepe/kayalık/burun/liman ve kıyıların *etc.* korsanlık/korsanlarla ilişkilendirilmesi ve *korykaion*'un korsan teknesi olarak adlandırılması dikkat çekicidir. Antik kaynaklar incelendiğinde ise, özellikle İ.Ö. II. yy. ile İ.Ö. I. yy.'ın ilk yarısı arasında Korykos kentlerinin ya korsanlıkla nam saldıkları ya da korsanlarla işbirliği yaptıkları; Korykaios 'Korykos'lu' olarak adlandırılan ve başkalarının konuşmalarına belli etmeden kulak misafiri olanların da korsanlara yardım ve yataklık ettikleri görülmektedir. Hatta bu yüzden komedi yazarları tarafından Korykaios (Korykos'lu) olarak adlandırılan ve başkalarının konuşmalarını çaktırmadan dinleyen komik sterotip bir figür yaratılmıştır. Bu bakımdan antikçağ terminolojsinde nasıl 'Kilikia'lı' *ethnikon*'u bir dönem korsanları çağrıştırdıysa (App. *Mithr.* 21; 92/93); özellikle Kilikia, Pamphylia, Lykia ve Ionia'da yer alan Korykos kentleriyle hinterlandlarındaki *synonym* mevkilerin ve Korykos/Korykos'lu atribülerinin de korsan/korsanlıkla bağlaştırılabileceğini düşünmek yanlış olmasa gerektir.

arasında Phaselis, Olympus ve Cilicia Corycus'u bulunuyordu". Eutropius, *Brev.* VI 3 (Paionius'un Çevirisi): "*Publius Servilius Pamphylia'ya vardıktan sonra Kilikia'yı ve Lykia'nın pek çok yerini hükmü altına aldı. Phaselis'i, Olympos'u ve de Korykos'u Romalılar'a vakfetti".*

Kaynakça ve Kısaltmalar

A. Antik Kaynaklar

Ael. Herod. (= Aelius Herodianus, *De Prosodia Catholica*). *De Prosodia Catholica*, A. Lents (ed.) (1867).

Aiskhin. *Parapres.* (= Aiskhines, *Peri ths Parapresbeias*). *The Speeches of Aeschines*. On the Embassy, C. D. Adams (ed.) (1988)[5].

Alciph. Epist. (= Alciphron, Epistolai). The Letters of Alciphron, Aelian and Philostratus, A. R. Benner – F. H. Forbes (ed.) (1962)[2] 3-341.

Amm. Marc. (= Ammianus Marcellinus, Rerum Gestarum Libri), Ammianus Marcellinus I-III, J. C. Rolfe (ed.) (2000).

Ampel. (= Lucius Ampelius, *Liber Memorialis*). *Lucii Ampelii Liber Memorialis*, E. Assmann (ed.) (1935).

App. (= Appianus, *Rhomaika*) *civ.* (= *Bella civilia*) *Mithr.* (= *Mithridateios*) *Sic.* (= *Sikelike*) *Syr.* (= *Syriake*) *Appian's Roman History*, vol. I-IV, H. White (ed.) (1912-1913).

Append. proverb. (= *Appendix proverbiorum*). *Corpus paroemiographorum Graecorum*, vol. I, E. L. von Leutsch – F. G. Schneidewin (eds.) (1839) (repr. 1965) 379-467.

Aristeas *epist.* (= Aristeae, *Epistula ad Philocratem*). *Lettre d'Aristée à Philocrate*, A. Pelletier (ed.), (1962) 100-240.

Aristoph. *Lys.* (= Aristophanes, *Lysistrata*). *Aristophane*, vol. 3, V. Coulon – M. van Daele (ed.) (1928) (repr. 1967) 119-177.

Ascon. *pro Corn.* (= Q. Asconius Pedianus, *Pro Cornelio*). *Q. Asconii Pediani Oratium Ciceronis Quinque Enarratio*, A. C. Clark. (ed.) (1956)[3].

Ath. *Deip.* (= Athenaios, *Deipnosophisticarum Epitome*). *The Deipnosophistis* vol. I-VII, C. B. Gulick (ed.) (1927-1999)[6].

Auct. *Liber de Vir ill.* (= Incerti Auctoris Liber, *De Viris Illustribus Urbis Romae*). Sextus Aurelius Victor, *Incerti Auctoris Liber. De Viris Illustribus Urbis Romae*, Fr. Pichlmary (ed.) (1970).

Cass. Dio (= Cassius Dio, *Rhomaïka*). *Roman History* I-IX, E. Cary (ed.) (1914-1927).

Cic. *Att.* (= Cicero, *Epistulae ad Atticum*). *Letters to Atticus*, vol. I-IV, D. R. Shackelton Bailey (ed.) (1999).

Cic. *de Or.* (= Cicero, *de Oratore*). *De Oratore*, E. W. Sutton – H. Rackham (eds.), books l. I-II (1996)[7]; vol. III (1997)[8].

Cic. Flacc. (= Cicero, Oratio pro L. Flacco). The Speech in Defence of Lucius Flaccus, L. E. Lord (ed.) (1964).

Cic. har. resp. (= Cicero, Oratio de Haruspicum Responsis). The Speech Concerning the Response of the Soothsayers, N. H. Watts (ed.) (1923).

Cic. Leg. agr. (= Cicero, De lege agraria), The Speeches I-III, J. H. Freese (ed.) (1930).

Cic. Leg. Man. (= Cicero, Pro Manilia or Oratio de Imperio Cn. Pompei). The Speech on the Appointment of Gnaeus Pompeius, H. G. Hodge (ed.) (1927).

Cic., *Verr.* (= Cicero, *In Verem*). *The Verrine Orations* I-II, L. H. G. Greenwood (ed.) (1959-1960).

Cic. Ad Fam. (= Cicero, Epistulae ad Familiares). Letters to his Friends, W. G. Williams (ed.) (1927).

Com. Adesp. (= Comica Adespota, *Fragmenta incertorum poetarum*). *Comicorum Atticorum fragmenta*, vol. 3, T. Kock (ed.) (1888).

Const. Porph. *de them.*
(= Constantinus VII Porphyrogenitus, *De thematibus*). Costantino Porfirogenito. *De thematibus*, A. Pertusi (ed.) (1952).

Dion Perieg. *Orb. Desc.*
(= Dionysios Periegetes, *Orbis Descriptio*). Dionysios von Alexandria. Das Lied von der Welt, K. Brodersen (ed.) (1994).

Dem. *Phil.* (= Demosthenes, *Philippica*). Demosthenes, *Orations* I-XVII, XX: *Olynthiacs; Philippics; Halonnesus; Minor Public Orations; Speech Against Leptines*, vol. I, J. H. Vince (ed.) (2004)[7].

Diod. (= Diodoros Siculus, *Bibliotheke historike*). Diodorus of Sicily I-XI, C. H. Oldfather – C. L. Sherman – C. B. Welles – R. M. Geer – F. R. Walton (1947-1970).

Diog. Laert. (= Diogenes Laertios). Lives of Eminent Philosophers I-II, R. D. Hicks (ed.) (1935-2005)[11].

Diogenian. (= Diogenianus, Fragmenta), A. Gercke, Chrysippea, bk.: Jahrbücher für classische Philologie, suppl. 14, 1885, 748-755.

Eustath. *Hom. Il.* (= Eustathius, *Commentarii ad Homeri Iliadem*). Eustathii archiepiscopi Thessalonicensis *commentarii ad Homeri Iliadem pertinentes*, M. van der Valk (ed.) (1971-1987).

Eustath. *Dion. Per.* (= Eustathius, *Commentarium in Dionysii periegetae orbis descriptionem*). *Geographi Graeci minores*, vol. 2, K. Muller (ed.) (1861) (repr. 1965).

Eutr. (= Eutropius, Brevarium ab urbe condita). The Breviarum ab Urbe Condita of Eutropius, H. W. Bird (ed.) (1993).

Fest. Brev. (= Rufius Festus, The Breviarium of Festus). The Breviarium of Festus, Cf. J. W. Eadie (ed.) (1967).

FGrHist *Die Fragmente der griechischen Historiker*, F. Jacoby (ed.) (1923-1958).

Flor. Epit. (= Annius Florus, L. Annaei Flori Epitoma De Tito Livio Bellorum Omnium Annorum DCC Libri II). Lucius Annaeus Florus, The Two Books of the Epitome, Extracted from Titus Livius, of All the Wars of Seven Hundred Years, E. S. Foster (ed.) (1929).

Gell. (= Aulus Gellius, Noctae Atticae). The Attic Nights of Aulus Gellius I-III, J. C. Rolfe (ed.) (1927-1928).

Hdt. (= Herodotos, Historiae). The Persian Wars, vol. I-IV, A. D. Godley (ed.) (1920-2004)[12].

Hegesand. (Hegesander Hist. Fragmenta). Fragmentum. K. Müller (ed.). FHG. (1841-1870).

Hesy. lex. (= Hesychius Lexicogr., Lexicon. A-Ω). Hesychii Alexandrini lexicon, vols. 1-2, K. Latte (ed.) (1953-1966).

Hippiatr. (= Hippiatrica Berolinensia). Corpus Hippiatricorum Graecorum, vol. 1, E. Oder – K. Hoppe (ed.) (1924) (repr. 1971) 1-439.

Hom. Hym. Apol. (= Homeric Hymnos, In Apollinem). The Homeric Hymns, T. W. Allen – W. R. Halliday – E. E. Sikes (ed.) (1936) 20-42.

Hom. Od. (= Homeros, Odysseia) Odysseia, A. Erhat – A. Kadir (çev.) (1988)[6].

Ioseph. Ant. Iud. (= Flavius Iosephus Historicus, Antiquitates Iudaicae). The Jewish Antiquities IV-IX, H. St. J. Thackeray (ed.) (1930-1939).

Iust.	(= Marcus Iulianus Iustinus, M. Iuliani Iustini Epitoma Historiarum Philippicarum Pompei Trogi). Epitome of the Philippic History of Pompeius Trogus, J. C. Yardley – R. Develin (ed.) (1994).
Kallim. Iamb.	(= Kallimakhos, Iamboi). Callimachus, Aetia, Iambi, Hecale and Other Fragments, C. A. Trypanis – T. Gelzer – C. Whitman (eds.) (2004)[6].
Ksen. Hell.	(= Ksenophon, Hellenika). Xenophon, Hellenica, vol. I-II, C. L. Brownson (ed.) vol. I (1997)[7]; vol. II (2004)[9].
Liv.	(= Livius, Ab Urbe Condita). Livy: From the Founding of the city, vol. I-XIII, B. O. Foster – F. G. Moore – E. Sage – A. C. Schlesinger (eds.) (1919-1951).
Liv. Perioch.	(= Livius, Ab urbe condita librorum periochae). Livy, From the founding of the city I-XIV, A. C. Schlesinger (ed.) (1967).
Lucan. Bell. civ.	(= M. Annaeus Lucanus, Bellum Civile). M. Annaei Lucani Belli Civilis Libri Decem, A. E. Housman (ed.) 1927.
Luc. Lex.	(= Pseudo-Lucianus, Lexiphanes). Lucian, vol. 5, A.M. Harmon (ed.) (1936) (repr. 1972) 292-326.
Mela	(= Pomponius Mela, De Chorographia). Pomponius Mela's Description of the World, F. E. Romer (ed.) (1998).
Men. fr.	(= Menandros, Fragmenta). Comicorum Atticorum Fragmenta, vol. III, T. Kock (ed.) (1888).
Obseq. Prodig.	(= Iulii Obsequentis, Ab Anno Urbis Conditae DV Prodigiorum Liber). Julius Obsequens, A Book of Prodigies after the 505th Year Rome, A. C. Schlesinger (ed.) (1967).
Oros. Hist.	(= Orosius, Historiarum adversus paganos libri VII). Seven Books of History Against the Pagans, I. W. Raymond (ed.) (1936).
Orph. Hym.	(= Orphica, Hymni). Orphei hymni, W. Quandt (ed.) (1962) (repr. 1973) 1-57.
Paus.	(= Pausanias, Periegesis tes Hellados). Pausanian Description of Greece I-V, W. H. Jones (ed.) (1918-1935).
Pherec.	(= Pherecrates, Fragmenta). Comicorum Atticorum fragmenta, vol. 1., T. Kock (ed.) (1880).
Philostr. de Gymn.	(= Flavius Philostratus, De Gymnastica). Flavii Philostrati opera, vol. 2, C. L. Kayser (ed.) (1871) (repr. 1964) 261-293.
Phot. lex.	(= Photios, Lexicon). Photios, Lexicon (Ε-Ω), R. Porson (ed.) (1822).
Plin. nat.	(= G. Plinius Secundus "Yaşlı", Naturalis Historia). Pliny's Natural History I-X., H. R. Rackham – W. H. S. Jones – D. E. Eichholz Cambridge (eds.) (1938-1971).
Plut.	(= Plutarkhos, Bioi Paralleloi)
Agis (= Agis)	Ant. (= M. Antonius) Ceas. (= Caesar)
	Luc. (= Lucullus) Per. (= Perikles) Pomp. (= Pompeius) Sull. (= Sulla)
	Plutarch's Lives, vol. I-XI, B. Perrin (ed.) (1959).
Plut. mor.	(= Plutarkhos, Moralia). Plutarch's Moralia I-XIV, F. C. Babbitt – W. C. Helmbold (eds.) (1928-1967).
Polyain. *Strat.*	(= Polyainos, *Strategemata*). *Stratagems of War*, R. Shepherd (ed.) (1974).
Polyb.	(= Polybius, *Historiae*). *The Histories* I-VI, W. R. Paton (ed.) (1922–1927).
Priscian. Inst.	(= Priscianus, Institutionum Grammaticarum Libri), Grammatici Latini 2-3, M. Hertz (ed.) (1855-1859).

Ptol. (= Klaudios Ptolemaios, *Geographia*). *Claudii Ptolemaei Geographia* lib.4-8, C. F. A. Nobbe (ed.) (1843-1845) (repr. 1966).

Schol. in Oppian. (= Scholia in Oppianum, *Scholia et glossae in halieutica*). *Scholia et paraphrases in Nicandrum et Oppianum in Scholia in Theocritum*, U. C. Bussemaker – F. Dübner (eds.) (1849) 260-364. *Tzetzae epigrammata*: 260, 276.

Quint. Smyrn. (= Quintius Smyrneus). Quintus de Smyrne. *La Suite d'Homère* I–III. Texte établi et traduit par F. Vian (1963-1969).

Sall. *Hist.* (= Sallustius, *Historiae*). Sallust, *The Histories* I-II, P. McGushin (ed.) (1992-1994).

Sen. nat. (= L. Annaeus Seneca Iunior, Naturales Quaestiones). Seneca, Naturales Questions I-III, T. H. Corcoran (ed.) (1999)[2].

Servius Georg. (= Maurus Servius Honoratus, In Vergilii Georgicon Libros). Servii Grammatici Qui Feruntur in Vergilii Bucolica et Georgica Commentarii. Vol. III.1, G. Thilo (ed.) (1887).

SMM (= Stadiasmus Maris Magni). Anonymi Stadiasmus sive periplus Maris Magni, bk.: C. Müller ed., Geographi Graeci minores I (1855) 427-514.

Steph. Byz. Ethnika (= Stephanos Byzantios, Ethnika). Stephani Byzantii, Ethnikon. A. Westermann (ed.) (1839).

Suda (= Suda-Suidas, *Suidae Lexicon*). *Suidae Lexicon* I-IV, A. Adler (ed.) (1928-1971).

Suet. *Iul.* (= Suetonius, *Divius Iulius*). *The Lives of the Caesars* I-II, J. C. Rolfe (ed.) (2001)[4].

Suet. *peri Blas.* (Suetonius, Περὶ βλασφημιῶν καὶ πόθεν ἑκάστη). Suétone: Περὶ βλασφημιῶν-Περὶ παιδῶν, J. Taillardat (ed.) (1967) 48-63.

Strab. (= Strabon, *Geographica*). *The Geography of Strabo* I-VIII, H. L. Jones (ed.) (1917-1932).

Tac. *ann.* (= Tacitus, *Annales*). *The Annals*, J. Jackson (ed.) (1969).

Thuk. (= Thukydides). Thucydides, *History of the Peloponnesian War*, vol. I-III., C. F. Smith (ed.) (2003)[11].

Timocl. (= Timocles Comic, Fragmenta). Comicorum Atticorum Fragmenta, vol. 2, T. Kock (ed.) (1884) 451-466.

Val. Max. (= Valerius Maximus, Facta et dicta memorabilia absoluti, ambusiti, damnati, externi). Factorum et dictorum memorobilium libri novem. Iulii paridis et Ianuari nepotiani epit. Adiectatis. Rec.: C. Halm (1865).

Vell. (= Velleius Paterculus, *Historia Romana*). Velleius Paterculus, *Histoire Romaine* I-II, J. Hellegouarch (ed.) (1982).

Verg. *Georg.* (= P. Vergilius Maro, *Georgica*). P. Vergili Maronis Opera, R. A. B. Mynors (ed.) (1972).

Zenob. *epit.* (= Zenobius, *Epitome collectionum Lucilli Tarrhaei et Didymi*). *Corpus paroemiographorum Graecorum*, vol. 1, E. L. von Leutsch – F.G. Schneidewin (eds.) (1839) (repr. 1965) 1-175.

B. Modern Literatür

Adak 2004 M. Adak, "Lokalisierung von Olympos und Korykos in Ostlykien", Gephyra I, 2004, 27-51.

Arslan 2002 M. Arslan, "I. Mithridates-Roma Savaşı: Rhodos ve Lykia'nın Durumuna Genel Bakış", S. Şahin – M. Adak (ed.), Lykia İncelemeleri 1 (2002) 115-128.

Arslan 2003a M. Arslan, "İÖ. 188 Yılından İÖ. 67 yılına Kadar Lykia, Pamphylia ve Kilikia Trakheia Sahillerindeki Korsanlık Faaliyetleri: Nedenleri ve Sonuçları", Adalya VI, 2003, 91-118.

Arslan 2003b	M. Arslan, "Piracy on the Southern Coast of Asia Minor and Mithridates Eupator", Olba VIII, 2003, 195-211.
Arslan 2007	M. Arslan, Mithradates VI Eupator: Romanın Büyük Düşmanı (2007).
ASORAR	American Schools of Oriental Research Archaeological Reports.
Badian 1979	E. Badian, "Two Notes on the Roman Law from Cnidos", ZPE 35, 1979, 153-167.
Bagnall 1976	R. S. Bagnall, The administration of the Ptolemaic Possessions outside Egypt (1976).
Bagnall – Derow 1981	R. S. Bagnall – P. Derow, Greek Historical Documents: The Hellenistic Period (1981).
BAR	British Archaeological Reports.
Bürchner 1922	L. Bürchner, Κωρυκός [2], RE XI.2 (1922), 1451.
Büyükyörük – Tibet 2000	F. Büyükyörük – C. Tibet, "1997-1998 Yılı Antalya Doğu Nekropolü Kurtarma Kazıları", Adalya IV, 1999/2000, 115-172.
Crawford 1996	M. H. Crawford, Roman Statues I-II (1996).
CQ	Classical Quarterly.
Daverio – Dietrich 1996	G. Daverio Rocchi – H. Dietrich, "Korykion Antron", DNP VI, 1996, 760.
Decker 1999	W. Decker, "Korykos (1)", DNP VI, 1999, 760-761.
DNP	Der Neue Pauly.
FGrHist	Die Fragmente der griechischen Historiker.
Gökalp 2008	N. Gökalp, Attaleia Kent Tarihi ve Yazıt Corpusu, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayınlanmamış Doktora Tezi Antalya 2008).
Harrison 2004	S. J. Harrison, "Virgil's Corycius Senex and Nicander's Georgica: Georgics 4. 116-48", bk.: M. R. Gale (ed.), Latin Epic and Didactic Poetry (2004) 109-123.
Hassal 1974	M. Hassal, M. Crawford – J. Reynolds, "Rome and the Eastern Provinces at the End of the Second Century BC. The So-Called 'Piracy Law' and a New Inscription from Cnidos", JRS 64, 1974, 195-220.
Hicks 1891	E. L. Hicks, Inscriptions from Western Cilicia, JHS 12, 1891, 225-273.
Hild – Hellenkemper 1990	F. Hild – H. Hellenkemper, Kilikien und Isaurien, TIB 5 (1990).
Historia	Zeitschrift für Alte Geschichte; Revue d' Histoire Ancienne; Journal of Ancient History; Rivista di Storia Antiyak.
IG	Inscriptiones Graecae.
IGR	Inscriptiones Graecea ad res Romanas Pertinentes
ILLRP	Inscriptiones Latinae Liberae Rei Publicae
JESHO	Journal of the Economic and Social History of the Orient.
JHS	Journal of Hellenic Studies.
JRS	Journal of Roman Studies.
Jüthner	J. Jüthner, "κώρυκος (5)" RE XI.2 (1922) 1452-1453.
Keyser 1997	P. T. Keyser, "Sallust's Historiae, Dioskorides and the Sites of the Korykos Captured by P. Servilius Vatia", Historia 46, 1997, 64-79.
Leigh 1994	M. Leigh "Servilius on Vergil's Senex Corycius: New Evidances", bk.: Materiali e discussioni per l'analisti dei testi classici 33, 1994, 181-195.
Liddle - Scott 1968[9]	H. G. Liddle - R. Scott, A Greek-English Lexicon[9] (1968).
Magie 1950	D. Magie, Roman Rule in Asia Minor to the End of the Third Century after Christ I-II (1950).

MAMA	Monumenta Asiae Minoris Antiqua.
Ormerod 1922	H. A. Ormerod, "The Campaigns of Servilius Isauricus Against the Pirates", JRS 12, 1922, 35-56.
Öztürk 2006	H. S. Öztürk, M.Ö. II. - M.S. IV. Yüzyıllarda Likya-Pamfilya Bölgesinde Kırsal Alan Güvenliği (Yayınlanmamış Doktora Tezi İstanbul 2006).
Peek 1978	W. Peek, "Orakel aus Dodona für den Piratenkönig Zeniketes", ZPE 30, 1978, 247-248.
Pieske 1922	E. Pieske, "Κωρύκιον ἄντρον", RE XI.2 (1922) 1450.
Pohl 1993	H. Pohl, Die römische Politik und die Piraterie im östlichen Mittelmeer vom 3. bis zum 1. Jh. v. Chr. (1993).
Rauh 1997	N. K. Rauh, "Who Were the Cilician Pirates?", ASORAR 4, 1997, 263-283.
Rauh et. alii 2000	N. K. Rauh – R. W. Townsend – M. Hoff, L. Wandsnider, "Pirates in the Bay of Pamphylia: an Archaeological Inquiry", bk.: The Sea in Antiquity, BAR 899, 2000, 151-180.
RE	Paulys Real-Encyclopadie der classischen Altertumswissenschaft.
Richardson 2003	J. Cashford and N. Richardson, The Homeric Hymns (2003).
SEG	Supplementum Epigraphicum Graecum
Shaw 1990	B. D. Shaw, "Bandit Highlands and Lowland Peace: The Mountains of Isauria-Cilicia", JESHO 33, 1990 199-233; 237-270.
Sherwin-White 1976	A. N. Sherwin-White, "Rome, Pamphylia and Cilicia", JRS 66, 1976, 1-14.
Sherwin-White 1984	A. N. Sherwin-White, Roman Foreign Policy in the East, 168 B.C. to A.D. 1 (1984).
Souza 1997	P. de Souza, "Romans and Pirates in a Late Hellenistic Oracle from Pamphylia", CQ XLVII/2, 1997, 477-481.
Souza 1999	P. de Souza, Piracy in the Graeco-Roman World (1999).
StV III	H. H. Schmitt, Die Staatsverträge des Altertums. Dritter Band. Die Verträge der griechisch-romischen Welt von 338 bis 200 v. Chr. (1969).
Sumner 1978	G. V. Sumner, "The 'Piracy Law' from Delphi and the Law of the Cnidos Inscription", GRBS 19, 1978, 211-225.
Syll^3	Sylloge Inscriptionum Graecarum.
Şahin – Adak 2007	S. Şahin – M. Adak, Stadiasmus Patarensis. Itineria Provinciae Lyciae, Monographien zur Gephyra (2007).
TIB	Tabula Imperi Byzantini.
Trombley 1987	F. R. Trombley, "Korykos in Cilicia Trachis: The economy of a small coastal city in late antiquity (saec. V-VI)", The Ancient History Bulletin 1.1, 1987, 16-23.
Westermann 1929	W. L. Westermann, Upon Slavery in Ptolemaic Egypt (1929).
Wiemer 2002	H.-U. Wiemer, Krieg, Handel und Piraterie. Untersuchungen zur Geschichte des hellenistischen Rhodos (2002).
ZPE	Zeitschrift für Papyrologie und Epigraphik.

Abstract

Pirates' Havens in the Mediterranean: 'Korykos'es in Cilicia, Pamphylia, Lycia and Ionia

At the same time when the Mediterranean stepped on the stage of history as a "sea route", secondary powers took their positions in the region to somehow catch shares from this trade route. Thanks to its position in the East Mediterranean and its well-protected natural harbors, coastline of southwest Anatolia assumed an indispensable geo-strategic importance both for central powers and for pirates, who were excluded from this sphere. Historical references repeatedly tell about piracy in this region particularly in the second and the first half of the first century BC. A careful study of the abovementioned ancient sources reveals another point of curiosity, not entirely clarified to date. This point is that many sites in Cilicia, Pamphylia, Lycia, and Ionia, which were somehow related with piracy, were widely called Korykos or Korykeia. The link between these activities and the mentioned name within the context of content and place constitutes the scope of the present article.

Consequently it is worth noting that mountains, hills, rocks, promontories, harbors and coasts having the same *toponyms* in the hinterlands of Korykoses in Cilicia, Pamphylia, Lycia and Ionia are all linked with piracy and pirates, and furthermore, that the word *korykaion* is the name for pirates' boats. When the ancient sources are explored it is seen that, particularly in the second and first centuries BC, cities called Korykos were either famed for piracy or for collaborating with pirates; that, people called "Korykosian" (*korykaios*), who eavesdropped deliberately, aided and abetted the pirates, so much that comedy writers created a funny stereotype character called "*korykaios* (korykosian)" who eavesdropped deliberately. In this regard, it should not be a mistake to consider the cities named Korykos and sites in their hinterlands with synonyms as well as attributes of Korykos/Korykosian could be linked with pirates/piracy just as the *ethnicon* of "Cilician" recalled pirates in the terminology of antiquity (App. *Mithr.* 21; 92/93) for a while.